

door J.B. DREESEN

Zie ook tijdschrift "De Plate" nr. 2/89 blz. 89-59 tot 61

In 1303 gaf de landvoogd een voorschrift uit waarin hij bepaalde welke "de smalle steden waren die afhingen van de Stede van Brugge".

In 1309 bepaalde een ander voorschrift hoeveel elk van deze "smalle steden", volgens de oude transport, schuldig was aan elke 100 pond (1).

Wij reproduceren hiernavolgende deze lijst met het bedrag van de verschuldigde belastingen. Daarnaast geven we als a. de eerste vermelding van de naam van de plaats zoals aangegeven bij DE FLOU (2), en als b., de eerste vermelding bij M. GYSSELING (3). Waar kan wordt ook de eerste vermelding als stad hieraan toegevoegd.

De aangegeven sommen zijn uitgedrukt in "schellingen = s" en "penningen = deniers = d" en geven een idee van de belangrijkheid van de stad op dat ogenblik.

1. POPERINGE	24 s.	6 d.	a. 844 b. 844
2. SLUIS	19 s.		a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. niet vermeld (dus na 1200)
3. DIKSMUIDE	17 s.	4 d.	a. 961 b. 1089
4. AARDENBURG	15 s.	9 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. 840
5. NIEUWPOORT	12 s.	6 d.	a. 1163 (vermelding Oppido 1190) b. 1163
6. DAMME	8 s.	9 d.	a. 1180 (vermelding Ville de Dam in 1249) b. 1217
7. SINT WINNOKSBERGEN	8 s.	9 d.	a. 944 b. 1037
8. VEURNE	6 s.	9 d.	a. 1066 b. 877
9. DUINKERKE	4 s.	9 d.	a. 1067 (vermelding Sigillum 1226, Novus Pontus 1226) b. niet vermeld (dus na 1200)
10. OUDENBURG	4 s.	3 d.	a. 1027 b. 866
11. BROEKBURG	4 s.		a. 987 (vermelding Castro in 1106) b. 988
12. BLANKENBERG	3 s.	9 d.	a. 1275 (vermelding Schepenen 1298 en Ville 1309) b. niet vermeld (dus na 1200)
13. OOSTBURG	3 s.	3 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen) b. 941

14. TORHOUT	3 s.	a. 683 (vermelding Ville in 1258)
		b. 819
15. GISTEL	21 d.	a. 988 (vermelding Schepenen in 1301)
		b. 988
16. OOSTENDE	18 d.	a. 1265 (vermeld Stad in 1267)
		b. 1115 (in orientali fine in Testrep)
17. LO	12 d.	a. 961 (vermelding Ville de Lo in 1148)
		b. 1089
18. LOMBARDZYDE	12 d.	a. 1248
		b. niet vermeld (dus na 1200)
19. GREVELINGEN	10 d.	a. 1040 (vermelding Novo Burgo in 1165)
		b. 1040
20. MONNIKREDE	10 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen)
		b. niet vermeld (dus na 1200)
21. YZENDYKE	8 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen)
		b. niet vermeld (dus na 1200)
22. HOEKE	8 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen)
		b. niet vermeld (dus na 1200)
23. MUIDE	6 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen)
		b. niet vermeld (dus na 1200)
24. MOERDIJK	4 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen)
		b. niet vermeld (dus na 1200)
25. HUGHEVLIET	3 d.	a. niet vermeld (Zeeuws-Vlaanderen)
		b. niet vermeld (dus na 1200)
26. EEKLO	niet vermeld	a. niet vermeld
		b. 1219 (vermelding Novo Portus in 1240)
27. KAPRYKE	niet vermeld	a. 1233
		b. 1233

Sommige steden staan niet vermeld bij DE FLOU omdat hij het gebied van Zeeuws-Vlaanderen (Noord-Vrije) niet onderzocht. Bij M. GIJSSELING staan enkel de plaatsen vermeld die vóór 1226 voorkomen.

Bij een ontleding van bovenstaande gegevens vallen ons onmiddellijk een paar zaken op. Een eerste reeks van deze steden ontstonden als "stopplaats" langs de Romeinse heirwegen, hierbij vermelden we POPERINGE, LO en TORHOUT.

Een volgende reeks vond zijn oorsprong als versterking die in de Gallo-Romeinse tijd werden opgeworpen tegen de invallen van de Germanen, hier met name de Saksers en daarna de Noormannen.

Hierin klasseren we BROEKBURG, VEURNE, OUDENBURG, AARDENBURG en misschien OOSTBURG.

Een laatste reeks zijn de havens die ontstonden in de inbraakgebieden na de tweede Duinkerke stormvloedfase waaronder DIKSMUIDE, SINT WINNOKSBERGEN, NIEUWPOORT, GREVELINGEN.

Gaat men na aftrek van de bovenstaande drie reeksen de rest van de "smalle steden" bekijken dan is het opvallend dat die praktisch allen uit dezelfde periode - de 13de eeuw - dateren. Ze werden, naar alle waarschijnlijkheid, door de toenmalige landvoogd opgericht met een bepaald socio-economisch of politiek-strategisch doel. Iets gelijkwaardigs gebeurde tenandere op hetzelfde tijdstip in het Land van Loon, het huidige Belgisch en Nederlands Limburg (4), en andere graafschappen van het binnenland.

Van OOSTENDE zien we, op deze lijst, dat onze stad op de 16de plaats stond qua belastingen, dus een relatief "kleine" stad was. De opmerkingen die onze eminente stadsgenoot en historicus Roger DEGRYSE formuleerde met betrekking tot TESTEREP en OOSTENDE verdienen dan ook meer aandacht (5).

Met betrekking tot de eerste vermelding van WESTENDE in 1173 zegt hij het volgende : "Vergeleken met de toestand nabij NIEUWPOORT verliep de landwinning aan de rechteroever van de IJzermonding in de streek van TESTEREP, de lange repen van duinen en schorren aan de kust, minder snel. Daar bevonden zich inderdaad nog heel wat krekens, vlieten en geulen, vooral in de rug van de duinenreep, die langs de landzijde tot een poldergebied zou uitgroeien. Aldaar werd weliswaar reeds in 1173, aan de westelijke kant, het dorp WESTENDE vermeld, maar aan het oostelijk uiteinde verscheen de nederzetting OOSTENDE eerst omstreeks 1267".

Bij de stichting van LOMBARDZIJDE in 1249 zegt hij : "Op zulk een kleine schaal gebouwd was LOMBARDZIJDE een goed voorbeeld van een door de Landsvrouw, de gravin, in het leven geroepen dorp, met stedelijk statuut, hetzelfde gebeurde met OOSTENDE in 1267".

-
- (1) Ghilliot's-Van Severen. Inventaire de Chartes IV. 908.
 - (2) K. De Flou. Woordenboek der Toponomie. Brugge 1933.
 - (3) M. Gijsseling. Toponymisch Woordenboek voor België etc. (1226) 1960.
 - (4) B. Mersch. De stadsstichting en de parochiestichting in Maaseik. In het tijdschrift "Limburg" afl. 4-5, 1988, blz. 129 tot 138.
 - (5) Dr. R. Degryse. Nieuwpoort tot omstreeks 1302. Nieuwpoort 1987, blz. 151 en blz. 154.

VRAAG

Tussen de nalatenschap van mijn schoonvader zitten een tweetal schrijfboekjes met de briefwisseling van de VISSCHERSVERBROEDERING, Rue du Midi 2, Oostende tussen 18-12-1936 en 8-8-1938.

Volgens de heer R. VERBANCK ging het hier om een coöperatieve die materiaal en brandstof leverde aan de visserij en ook wel vis verhandelde.

Volgens een briefhoofd in ons bezit zou het een "Succersale" zijn geweest van LA FRATERNELLE DE BELGIQUE, Société Coöperative, 112 Rue du Trône, Bruxelles. Graag inlichtingen over dit onderwerp aan Daniel DEVOS

Verenigingstraat 114, Oostende. Tel. 059/70.66.99.